

Члени сім'ї засуджених можуть подати до суду клопотання для зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання із розрахунку один день попереднього ув'язнення за два дні позбавлення волі

24 грудня 2015 року набув чинності Закон України від 26 листопада 2015 року № 838 - VIII «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання».

Закон сприятиме покращенню стану забезпечення та захисту прав і свобод людей, які перебувають під слідством, зменшенню строків утримання в слідчих ізоляторах громадян, які знаходяться під слідством і судом, відновленню прав і законних інтересів засуджених до позбавлення волі, права яких були значно обмежені під час утримання під вартою; кримінального переслідування.

Відповідно до пункту 3 Прикінцевих положень ЗУ «Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо удосконалення порядку зарахування судом строку попереднього ув'язнення у строк покарання», цей Закон застосовується за клопотанням засудженої особи, членів її сім'ї або захисника, суду, що виніс зазначений обвинувальний вирок, протягом двох тижнів з дня отримання відповідного клопотання судом або за власною ініціативою суду.

Відповідно до частини 1 статті 5 КК України закон про кримінальну відповідальність, що скасовує злочинність діяння, пом'якшує кримінальну відповідальність або іншим чином поліпшує становище особи, має зворотню дію у часі, тобто поширюється на осіб, які вчинили відповідні діяння до набрання таким законом чинності, у тому числі на осіб, які відбувають покарання або відбули покарання, але мають судимість.

Частина 5 статті 72 Кримінального кодексу України викладено у новій редакції, згідно якої зарахування судом строку попереднього ув'язнення у разі засудження до позбавлення волі в межах того самого кримінального провадження, у межах якого до особи було застосовано попереднє ув'язнення, провадиться з розрахунку один день попереднього ув'язнення за два дні позбавлення волі.

У разі призначення судом іншого покарання, ніж позбавлення волі, зарахування строку попереднього ув'язнення в межах того самого кримінального провадження здійснюється в такому порядку:

1) строк попереднього ув'язнення переводиться у строк позбавлення волі відповідно до співвідношення, визначеного абзацом першим цієї частини;

2) визначений відповідно до пункту 1 цієї частини строк позбавлення волі переводиться в інший призначений вид покарання відповідно до співвідношення, визначеного частиною першою цієї статті.

Крім того, визначається, що при призначенні основного покарання, не зазначеного в частині першій цієї статті, суд зобов'язаний повністю звільнити засудженого від відбування такого основного покарання.

Встановлюється, що у строк попереднього ув'язнення включається строк:

а) затримання особи без ухвали слідчого судді, суду;

б) затримання особи на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання;

в) тримання особи під вартою як запобіжний захід, обраний суддею, судом на стадії досудового розслідування або під час судового розгляду кримінального провадження;

г) перебування обвинуваченого у відповідному стаціонарному медичному закладі при проведенні судово-медичної або судово-психіатричної експертизи;

г) перебування особи, яка відбуває покарання, в установах попереднього ув'язнення для проведення слідчих дій або участі у судовому розгляді кримінального провадження.

При розгляді кримінальної справи у порядку КПК 1960 р. до строку попереднього ув'язнення включається строк:

а) затримання особи органом дізнання за підозрою увчиненні злочину;

б) затримання особи слідчим за підозрою у вчиненні злочину;

в) тримання особи під вартою як запобіжний захід;

г) перебування обвинуваченого у відповідному стаціонарному медичному закладі при проведенні судовомедичної або судовопсихіатричної експертизи.

Незалежно від процесуального порядку (КПК чи КПК 1960 р.) попереднє ув'язнення у розумінні положень ст. 1 Закону України «Про попереднє ув'язнення» закінчується з моменту набрання вироком законної сили. У зв'язку із цим не підлягає зарахуванню у строк попереднього ув'язнення термін слідування під вартою засудженої особи із слідчого ізолятора до установи виконання покарань, тобто термін від дати набрання обвинувальним вироком законної сили до дати прибуття до місця відбуття покарання.

Суд має звільнити засудженого від відбування покарання, якщо строк попереднього ув'язнення, відбутий засудженим в межах кримінального провадження, дорівнює або перевищує фактично призначене йому основне покарання із числа передбачених частиною першою цієї статті.

У випадку, якщо до винесення вироку строк попереднього ув'язнення, відбутий особою, перевищуватиме відповідно до визначеного першим абзацом цієї частини співвідношення максимально можливий строк позбавлення волі, передбачений Особливою частиною цього кодексу для злочину (злочинів), у якому (яких) підозрюється така особа, така особа повинна бути негайно звільнена

судом з-під варти як за ініціативою суду, так і за ініціативою особи, яка звільняється або її захисника (законного представника) чи прокурора. Таке звільнення допускається як на стадії судового розгляду кримінального провадження, так і на стадії досудового розслідування такого кримінального провадження.

Строк попереднього ув'язнення за правилами, визначеними у ч. 5 ст. 72 КК, зараховується:

- до всіх осіб, щодо яких на момент набрання чинності цим Законом (станом на 24 грудня 2015 року) набрав законної сили обвинувальний вирок та покарання за яким не відбуто повністю;

- при призначенні покарання за наслідками судового розгляду, якщо особа була попередньо ув'язнена. Тобто, дія правила зарахування судом строку попереднього ув'язнення розповсюджується не лише на осіб, зазначених у п. 2 Розділу II «Прикінцеві положення» Закону.

Своїм інформаційним листом Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ звернув увагу судів загальної юрисдикції на те, що правила, закріплені у ст. 72 КК, розповсюджуються лише на осіб, яким призначено строковий вид покарання. Довічне позбавлення волі до переліку таких покарань не відноситься. Не застосовуються ці правила й у випадку заміни засудженому призначеного судом покарання у виді довічного позбавлення волі внаслідок акта про помилування.

Питання зарахування строку попереднього ув'язнення: під час виконання вироку, враховуючи зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК має вирішуватися місцевим судом, в межах територіальної юрисдикції якого виконується вирок (п. 2 ч. 2 ст. 539 КПК). Так само має вирішуватись це питання й у випадку здійснення судового розгляду у порядку КПК 1960 р.; у період між ухваленням обвинувального вироку та набранням ним законної сили, враховуючи зміст положень ч. 6 ст. 9 КПК, має вирішуватися судом, який ухвалив такий вирок (п. 4 ч. 2 ст. 539 КПК).

Якщо ж клопотання про застосування цього Закону подано до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого обвинувачений тимчасово перебуває (наприклад, за місцем знаходження слідчого ізолятора), суд ухвалою повертає клопотання особі, яка його подала, із роз'ясненням права та порядку звернення.

Суд, призначаючи покарання, зобов'язаний враховувати положення ст. 72 КК та зараховувати строк попереднього ув'язнення, враховуючи його до моменту постановлення вироку. Наступне зарахування, зокрема у випадку тримання особи під вартою до набрання вироком законної сили, здійснюється місцевим судом, в межах територіальної юрисдикції якого виконується вирок, або апеляційним судом в разі оскарження вироку та постановлення нового чи залишення вироку суду першої інстанції без зміни, або у випадку його зміни.